

imeli niso naj potrebnih učil, t. j. učnih knjig in pisnih knjižic, in naj večji učenci, ki so sicer po zemljevidu vedeli kazati vse domače in tuje dežele in so tudi iz živalstva kaj pripovedovali, niso o tem znali zapisati naj manjšega golega stavka. Vprašamo: ali ta šola napreduje, akoravno ima vsakoverstnih učilnih pomočkov? Vsak, ki hrepeni po raznih učilnih pomočkih, naj bi pomislil, da se učila delé v tri verste in (sicer, 1) so taka, ktera mora imeti vsaki posamesni učenec, 2) so taka, ktera se rabijo pri poočitovanji posamnih nauk in 3) so taka, ktera mora imeti učitelj sam, da se za vpešno poučevanje pripravlja.

Lahko se tedaj določi, ktera učila iz med teh so naj potrebniša, in brez kterih nobena šola ne more shajati, ako hoče napredovati.

Jezikov uk v začetnici.

Spol slovenskih samostalnikov naj se učencem kaže v mnogih zgledih in sicer v takih, da učenci sami po svojem okusu razsojajo, ali je tako in tako prav. Naj navadniše vodilo za spol veljá; moškega spola so vsa imena, ki se dajo zamenjati z „o n“ in se jim more dodajati besedica „tist“, n. pr. učenec piše = on piše = tist učenec piše; deček poje = on poje = tist deček poje; prijatelj ti pomaga = on ti pomaga = tist ti pomaga; pes je zvesta žival = on varuje hiše . . .

Napiši 10 osebnih, 10 živalskih, 10 rastlinskih in 10 rečnih imen moškega spola!

Najtej več moških samostalnikov, ki se končavajo na soglasnik!

Kteri iz med teh so imena živečih, kteri neživih stvari?

Razdeli te-le samostalnike v imena živečih od neživih: molj, strijc, pav, sod, sir, rak, slap, sever, kovač, posel, drozeg, sosed, oreh, komar, mehur, pezdur, las, sin, tat, voz, mož, zob, klas, grad, trak, volk, vol, bič, kos, konj, kozel, oven, stor, lonec, lan, mlin, slepec, bob, noht, maček, most, bezeg, mladeneč, sveder, kamen, zid, panj, kos, nos, pes, pas!

Ktera besedica se stavi namesti „riba“ (o n ali o n a)?

Riba živi v vodi = ona ne živi brez vode.

Ženskega spola so vsa imena, ki se dajo zamenjati z „o n a“ in se jim more dodajati besedica „tista“, n. pr.: krava se pase = ona se pase = tista se pase; sestra šiva = ona šiva = tista šiva.

Imena ženskega spola so n. pr.: roka, noga, miza, hiša, knjiga, senca, senica, pila, ovca, žaba, gos, jed, klop, kost, laž, luč, mast, ost, posterv, pamet, past, ped, pesem, pest, piščal, reč, skerb, smet, božjast, obist, modrost, čeljust, bolezen, ljubezen, prikazen, vest, vez, zel, zibel, zver, žerd, žival, miš, praprot. — Ktera teh imen končavajo se na *a, ast, est, ost, ust, asen, esen, ev!*

Napiši 10 drugih ženskih imen, ki se končavajo na *ast* in *5*, ki se končavajo na *ev*!

Ali se imenu „dête“ pravi *on* ali *ona*, *tist* ali *tista*?

Pri imenu *dete* se ne stavi nobena teh besedic, temuč reče se: „*ono*“, „*tisto*“, n. pr.: *dete* spí = *ono* spí; *okno* je *odperto* = *ono* je *odperto* = *tisto* je *odperto*; *žveplo* je *rumeno* = *ono* je *rumeno* = *tisto* je *rumeno*; *tele* je *neumno* = *ono* je *neumno* = *tisto* je *neumno*.

Napišite več imen srednjega spola s končnico *o*, in ravno toliko s končnico *e*!

Kako dan raste.

43. vaja „Drugega Berila“ v spisu „Štirje letni časi“ poodčituje med drugim, kako se dan daljša, ali kakor ljudje pravijo: „Kako dan raste“

Učenci razumejo vse, kar berejo, le neki radovednež vstane, in učitelja vpraša: „Ko pridem ob 4. popoldne iz šole, še lahko precej časa berem brez luči, zjutraj pa je ob 7. uri še vedno tako tamno kakor popred. Zakaj neki kedar dan začénja rasti, ni že tudi zjutraj toliko pred svetlo, kolikor je zvečer dalji dan?“

Učitelj potem to stvar učencem tako-le razlaga:

Res čudno je, da dan pri obeh koncih — zjutraj in zvečer — ne raste enako; zvečer je res čez eno uro dalji, zjutraj se pa še celo malo pozná, da je svetlejšé.

Nekteri terdijo, da je oblačno in sploh megleno vreme v tem času tega krivo, in da za tega voljo se zjutraj tako pozno daní. Al to ni res, saj vsak vé, da ni zmiraj in povsod ta čas megleno ali oblačno.

Vzrok mora tedaj drug biti.

Pratikarji pravijo, da od 22. do 31. grudna ali decembra je dan za 5 minut, — od 1. prosenca ali januarja noter do 15. pa zopet za 23 minut dalji, tedaj od 22. grudna noter do 15. prosenca v vsem skupaj 28 minut. To je res, — ali zatega voljo ne smemo misliti, da tistih 28 minut, za katerih je dan v sredi januarja dalji, bi smeli tako na dvoje razcepiti, da bi 14 minut pridjali zjutraj dnevu, 14 minut pa zvečer, to je, da bi mogel dan se zjutraj za 14 minut pred začeti, zvečer pa bi se moglo tudi za 14 minut pozneje mračiti.

Vzroka, da nam dan le na večer dalji prihaja, ne smemo iskati v astronomijskih (zvezdnih) postavah, ampak samo v tem, kako mi dnevne ure štejemó, in po tem, kako so naše ure vravnane.

Če se nam zdi, da dalji dan ne pospešuje danú zjutraj — po tistem srednjem merilu časa, kterega nam kažejo naše ure — je vzrok tega v tem iskati, da od 25. grudna ali decembra naprej je poldanski